עין משפט נר מצוה

קלז א ב מיי' פ"א מהל' שחיטה הל"ז ועי' בכ"מ ובפ"ג שם הל"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן כ סעיף א:

◆

שיטה מקובצת

א] משום הקפת הרוב אמר נמי רובא כצ"ל: ב] מפי' לדרב ושמואל הכי: ג] דקמ"ל דיציאה משאר טבעות: ד] ועוד מהך ברייתא מאי קמותיב להו דהא:

◆

רבינו גרשום

פני רובה כשרה: ובשאר טבעת לא אמר והתניא א"ר יוסי בר' יהודה כו'. כלומר השוחט בשאר טבעות ושייר בה מלא החוט על פני רובו שחיטתו כשרה: ומוגרמת פסולה. מטבעת גדולה ולמעלה לבד שיהא משפוי כובע ולמטה: אמר רב יוסף ר' יוסי בר' יהודה תרתי קאמר. כלומר ר' יוסי בר' יהודה מכשיר בין בטבעת גדולה בין בשאר טבעות מלא החוט על פני רובה: כי סליק ר' זירא אכל מגרומתא דרב ושמואל. כלומר דחזינן דרב ושמואל סברי ליה כוותיה [כר"י ב"ר יהודה] בטבעת גדולה מלא החוט על פני רובה אבל לא שייר על פני רובה מוגרמת היא וטרפה אע"ג דמשפוי כובע ולמטה היא ור' זירא אכל מאותה בהמה דלא נשתייר מלא החוט על פני רובה: מאן אמרה לשמעתיה יוסף בר' חייא: שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה. כלומר במום קבוע: אנן כייפינן להו. בני בבל לארץ ישראל דנשיא היה בא"י: א"ל אביי לרב יוסף והא רבנן דאתו מםחוזא אמרי אמר ר' זירא משמיה דרב נחמן מוגרמת כשרה. כלומר משפוי כובע ולמטה כשרה אע"ג שהוא למעלה מטבעת: ברי נהרא נהרא ופשטיה. לשון גשר. כלומר כשם שכל נהר יש לו גשר שלו לבדו כך כל המקומות אין להן דעת אחת אלא אלו יש להם דעת אחת ובמקום אחר דעת שלהם: קרי עליה ר' יוחנן גיסא גיסא. כלומר דמכשיר ביותר לשון גיסא: שייר בחיטי כשרה. ואפי' שחט בחיטי ושייר מקצתן כלפי הראש כשרה: פגע בחיטי (טריפה) [כשרה]. כלומר שלא שייר על הכל

יוסף בר רבי חייא מכולי עלמא גמיר. כלומר לא שמעה מרב ושמואל ומה שאין אוכלין אותו במקומו חומרא בעלמא היא ולא על פי רב ושמואל ופריך ולית ליה לרבי זירא כו' דנהי דלא אמר רב ושמואל מ"מ היה אסור כיון שנהגו במקומו איסור: **כיון** דאנן כייפינן להו כו'. בפ"ק דסנהדרין (דף ה.) משמע איפכא לענין ליטול רשות לדון להיות פטור מלשלם דקאמר מהכא להתם מהני מהתם להכא מאי ואומר ר"ת דלענין איסור והיתר בני ארץ ישראל עדיפי דחכימי טפי אבל לענין הפקעת ממון ראש הגולה עדיף כדאמרינן התם דהכא שבט והתם מחוקק ואמרינן נמי לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבבל שרודים את העם במקל ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה ברבים ואמרינן בפרק ב' דהוריות (דף יא:) נשיא שבא"י אין מביא שעיר משום דאיכא בבבל ראש גולה ועשיר ממנו: **הני** מילי היכא דדעתו לחזור. לפי האי שינויא משמע דחומרי מקום שהלך לשם נותנין עליו אע"ג דדעתו לחזור ואי אפשר לומר כן דרב אשי גופיה דמשני הכא מוקי לה בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא.) באין דעתו לחזור גבי רבה בר בר חנה דאכל דאייתרא ואין לחוש במאי דקתני בצדין דלעולם נותנין עליו חומרי מקום שדעתו להיות שם אי נמי מה שמחלק בין דעתו לחזור לאין דעתו הני מילי מבבל לא"י ומארץ ישראל לבבל שהולכים אחר מקום שדעתו לישאר שם אבל מבבל לבבל ומא"י לא"י נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם בין דעתו לחזור בין אין דעתו לחזור: **או** דלמא פגע ולא נגע. פי' בקונטרס שחט למטה מן החוטי וקשה דא"כ הוה ליה למימר תיקו דהא רב פפא דאמר שייר בחיטי כשרה ממה נפשך פליג אדרב פפי דהא אפי' פגע ונגע מכשיר וכל שכן פגע ולא נגע ועוד כיון דאתא לפלוגי לא הוה ליה למימר איתמר אלא

רב

השוחט בשאר טבעות אע"פ שאין מקיפות את כל הקנה הואיל ומקיפות את רוב הקנה שחיטתו כשרה [א]ומוגרמת פסולה [א]העיד רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשרה אמר רב יוסף רבי יוסי בר יהודה תרתי קאמר רב ושמואל סברי כוותיה בחדא [ב]ופליגי עליה בחדא והא לא אמר קאמרי הכי קאמר הלכה כמותו בטבעת הגדולה ואין הלכה כמותו בשאר טבעות כי סליק רבי זירא אכל מוגרמת דרב ושמואל אמרי ליה לאו מאתריה דרב ושמואל את אמר להו מאן אמרה יוסף בר חייא יוסף בר חייא מכולי עלמא גמיר שמע רב יוסף איקפד אמר אנא מכולי עלמא גמירנא אנא מרב יהודה גמירנא דאפי' ספיקי דגברי גרים [ג]דאמר רב יהודה אמר ר' ירמיה בר אבא ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה ור' זירא לית ליה [ד]נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם [ה]אמר אביי הני מילי מבבל לבבל ומארץ ישראל לארץ ישראל אי נמי מארץ ישראל לבבל אבל מבבל לארץ ישראל כיון דאנן כייפינן להו עבדינן כוותייהו °[ו]רב אשי אמר אפילו תימא מבבל לארץ ישראל הני מילי היכא דדעתו לחזור ר' זירא אין דעתו לחזור הוה אמר ליה אביי לרב יוסף והא רבנן דאתו ממחוזא אמרי (א) אמר רבי זירא משמיה דרב נחמן מוגרמת כשרה א"ל [ז]נהרא נהרא ופשטיה רבי שמעון בן לקיש אכשר בחודא דכובעא קרי עליה רבי יוחנן גיסא גיסא אמר רב פפי משמיה דרבא פגע בחיטי טרפה איבעיא להו פגע ונגע בהן דכתיב [1]ויפגע בו וימת או דלמא פגע ולא נגע כדכתיב [2]ויפגעו בו מלאכי אלהים איתמר אמר רב פפא משמיה דרבא שייר בחיטי כשרה אמר רב אמימר בר מר ינוקא הוה קאימנא קמיה דר' חייא בריה דרב אויא ואמר לי שייר בחיטי כשרה א"ל רבינא לרב אשי אמר לי רב שמן מסוברא איקלע מר זוטרא לאתרין ודרש [ב]שייר בחיטי כשרה מר בר רב אשי אמר פגע בחיטי כשרה שייר בחיטי טרפה

והלכתא

השוחט בשאר הטבעות. כל הקנה או רוב אצלו: **הואיל ומקיפות את הרוב.** להא מילתא נמי אמרינן רובא ככולה לשווייהו קנה ומקום כשר לשחיטה: **ומוגרמת.** אפילו רובא בתוך הטבעת ומיעוטא למעלה מטבעת הגדולה. ומילתא באנפי נפשה היא וסתמא היא ורבנן קאמרי לה: **על מוגרמת שהיא כשרה.** ואפי' כולה למעלה מן הטבעת הגדולה וכי אגמריה רחמנא הגרמה הלכה למשה מסיני משיפוע כובע ולמעלה אגמריה כדלקמן (דף יט.). והכי הלכתא דכל עדות הלכתא היא: **תרתי אמר.** לענין חתיכת הקנה אית ליה רובא ככולה דכיון דחותך הרוב נהכשר כשרה ולענין לשויי לשאר הטבעות מקום שחיטה משום הקפת הרוב [א]אמרינן נמי רובא ככולה: **ורב ושמואל סברי לה כוותיה בחדא.** דחתיכת רובא במקום שחיטה כחתיכת כולה: **ופליגי עליה בחדא.** דלשווייה שאר הטבעות מקום שחיטה משום טעמא דרובא ככולה לא משוינן: **והא לא אמר קאמרי.** והא הכי קאמרי רב ושמואל ואף ר' יוסי לא אמר אלמא טעמא דידיה קאמרי ולאו טעמא דידהו: **הכי קאמרי הלכה כו'.** והאי דקאמרי לא אמר הכי משמע לא אמר ולא כלום שאין הלכה כמותו אלא בטבעת גדולה. וללישנא אחרינא דפרישנא לעיל [ו] דהיינו מטבעת שהתחיל לשחוט בה חשיב הגרמה עד שיחתוך כולה לרבנן או רובא לר' יוסי מפרש [ב]לרב ושמואל הכי אבל בשאר טבעות לא אמר ר' יוסי שאם חתך רובו בתוך הטבעת והגרים ויצא מודה דפסול דרוב הטבעת לא הוי רוב הקנה דהא אין מקיפין את כולה וליכא למימר הכי דא"כ מאי קמותיב לה הא ודאי שפיר קאמרי ובריתא דקמותיב מינה לא קתני הגרים וכ"ת הגרים לא איצטריך ליה למיתני דאם לא הגרים מאי קא משמע לן ובהגרים היכי מצי לאכשורי הא ודאי לא שחיט רובא וכי תימא משום דקא משמע לן דיליה [ג]דשאר טבעות לא חשיב הגרמה א"כ מאי קאמר הואיל ומקיפין את רוב הקנה האי טעמא לאו משום רובא ומיעוטא הוא אלא משום דאין כאן תורת הגרמה. לשון שלישי אבל בשאר טבעות לא קאמר שאם שחט בשאר טבעות רוב כל מצל הקנה והגרים מודה שהיא פסולה גזירה רוב הקנה אטו רוב הטבעות שאינו רוב הקנה ולא היא חדא דאם כן בהדיא הוו מפרשי לה ועוד מהך[ד] מאי קמותיב לה דהא לא קתני בה הגרמה כלל ואי בשהגרים מוקמת לה אמאי תלי טעמא בהואיל ומקיפין את רוב הקנה הקפה לידהו מאי אהניא הא בתר חתיכת רוב הקנה אזלינן. ולשון ראשון נ"ל ואין כאן מכשול להחליף ההלכה דהא לית הלכתא ככולהו אלא כרבי חנינא בן אנטיגנוס: **מוגרמת דרב ושמואל.** שחוטה בתוך שאר הטבעות דחשבי ליה איהו הגרמה דאמרי שאר הטבעות לאו מקום שחיטה נינהו וכל שלא במקום שחיטה קרי הגרמה כדאמרינן לקמן (דף יט.) הגרים שליש ושחט שליש אלמא תחלת שחיטה שהיא שלא במקומה קרי הגרמה ועדיין אין כאן הטיה: **מאן אמרה.** להא מילתא משמיה דרב ושמואל אמרו לו יוסף בר חייא אמרה דתרין לעיל דרב ושמואל סברי להו כוותיה בחדא כו' דהיינו רב יוסף דכולה הש"ס: **מכולי עלמא גמיר.** ושמא שמע דבר מפי אחד שלא דקדק בדברים כמו שנאמרו: **דאפילו ספיקי דגברי גרים.** כשהיו אומרים לו שמועה והאומרה לו שכח ממי שמעה היה שונה רב יהודה בשמועתו קבלתיה מפי פלוני וספק היה בידו אי מפלוני קבלה או מפלוני קבלה דאמר רב יהודה אמר לי ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק כו': **שלשה.** הדיוטות: **מתירין את הבכור.** לישחט במדינה במום מבואר וגלוי לכל שהוא מום דקיי"ל בבכורות (דף כח.) דאפילו מום הגלוי צריך להראות לחכם כדתנן השוחט את הבכור ואח"כ הראה את מומו ר"מ אומר הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור ואוקימנא במומין שבגוף ואע"פ שאין משתנין במסכת ביצה באין לדין (דף כז.): **לית ליה כו'.** בתמיה והא מתני' היא בפסחים במקום שנהגו (דף נ.): **מבבל לבבל.** שם המדינה בבל ובה מקומות הרבה: **דכיון דאנן כייפינן להו.** לבני ארץ ישראל לקידוש החדש ולעיבור שנה כדאמרינן בשמעתא בתרא דהוריות (דף יא:) ולדיני קנסות שאין סמיכה בבבל: **עבדינן כוותייהו.** כי אזלינן גבייהו ואין אנו צריכין לחלוק כבוד למקומינו ובא"י הוו אכלי ליה: **הא רבנן דאתו ממחוזא אמרי אמר רבי זירא משמיה דרב נחמן מוגרמת.** דרב ושמואל כשרה ואנו מבבל נהיגין ביה איסורא: **נהרא נהרא ופשטיה.** כל נהר מתפשט במקום שהוא רגיל שם כלומר כל מקום הולך אחר מנהגו אית דוכתא בבבל דנהיגו כרב ושמואל ואית דוכתא דלא נהיגו כוותייהו: **בחודא דכובעא.** כמין כובע יש למעלה מן הקנה ככובע על הראש ואין זה אותו בשר קטן שנופל ע"פ הקנה לעכב את הקול אלא כמין כובע ממש הוא עשוי ומאמצעיתו ולמעלה הולך וכלה ונעשה חדוד כמין קולמוס[ח] שקורין הל"ס ואותו שיפוי נקרא שיפוי כובע. בחודא בעליונו של כובע בגגו: **גיסא גיסא.** הגם הגם כלומר יותר מדאי הכשרת דאין כשר אפי' לר' חנינא אלא ממקום שמידידו מתחיל לעלות: **חיטי.** גלנ"ץ דומין לחיטין ומונחין על הקנה אצל הכובע: **פגע ולא נגע.** אצל סמוך להם מאד חתך: **שייר בחיטי.** הניח מקצת לצד הראש ומקצת לצד הקנה כגון שחתכו דהיינו פגע ונגע: ה"ג **מר בר רב אשי אמר פגע בחיטי כשרה שייר בחיטי טרפה:**

והלכתא

מסורת הש"ס

א) לקמן קלד:, ב) [עיין תוס' ב"ק לט: סוף ד"ה מכנגן מספקא], ג) בכורות לו:, ד) לקמן קי. פסחים נ., ה) [פסחים נא.], ו) [לקמן מ. ע"ש בפרש"י], ז) [ע"ש ד"ה רבי יוסי], ח) כס"ה: קולמא.

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמֹת: מלכים א ב כה

2. וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים: בראשית לב ב

◆

גליון הש"ס

גמ' °רב אשי אמר אפילו תימא מבבל לא"י. עיין לקמן דף לג ע"ב תוס' ד"ה משום:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאתו ממחוזא אמרי משמיה דרב נחמן כצ"ל ותיבות אמר רבי זירא נמחק:

◆

לעזי רש"י

הל"ס (הילמ"א). קסדה.
גלנ"ץ. בלוט האלון.

◆

תוספת רש"י

ספק משמיה דרב כו'. ספק אמרה לי ר' ירמיה משמיה דרב, ספק אמרה לי משמיה דשמואל (בכורות לו:). מתירין את הבכור. כמומין מובהקין (שם). מבבל לבבל. מעיר לעיר בבבל, דכיון דלא כייפי להדדי, אם ישנה מנהגן לעיניהן יש כאן משום המחלוקת (פסחים נא. ע"ש). נהרא נהרא ופשטיה. אין פשטי הנהר דומין, זה מהיר וזה עומד, כך אין מנהג המקומות דומות (לקמן נז.). בחיטי. יש בתוך חלל הגרגרת מכפנים כמו שתי גרגרות של חטה, אחת מימין ואחת משמאל (הפרדס עמ' קלז).